

УДК 34:61:620.9

<https://doi.org/10.32703/2663-6352/2026-1-19-54-61><https://orcid.org/0000-0003-3104-6071>**Сторожук І. П.,**

кандидат юридичних наук, професор
 професор кафедри конституційного,
 адміністративного та фінансового права
 Хмельницького університету
 управління та права імені Леоніда Юзькова,
 Хмельницький, Україна

ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК СКЛАДОВА ПРАВА ЛЮДИНИ НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ

Анотація. У статті досліджено правові гарантії забезпечення енергетичної стійкості медичних закладів як невід'ємної складової реалізації права людини на медичну допомогу. Проаналізовано нормативно-правову базу України у сфері охорони здоров'я, енергетики, цивільного захисту та критичної інфраструктури. Встановлено, що електроенергія є базовою передумовою функціонування медичних закладів і надання безперервної та якісної медичної допомоги. Доведено, що чинне законодавство України формує комплексну, проте фрагментарну систему правового регулювання енергозабезпечення закладів охорони здоров'я, у якій відповідні гарантії мають переважно імпліцитний характер і впливають із норм різних галузей права. З'ясовано, що відсутність чітко визначених законодавчих положень щодо пріоритетності електропостачання медичних закладів, обов'язковості резервних джерел енергії та єдиних стандартів енергетичної стійкості свідчить про наявність істотних прогалин у правовому регулюванні. Обґрунтовано, що енергозабезпечення слід розглядати як невід'ємний елемент права людини на медичну допомогу.

Ключові слова: право на медичну допомогу, енергозабезпечення, енергетика, медичні заклади, критична інфраструктура, електроенергія, безперервність медичної допомоги, правове регулювання.

STOROZHUK I. LEGAL GUARANTEES OF ENERGY SUPPLY OF MEDICAL INSTITUTIONS AS A COMPONENT OF THE HUMAN RIGHT TO MEDICAL CARE

Abstract. The article examines the legal guarantees of ensuring the energy resilience of healthcare institutions as an integral component of the realization of the human right to medical care. The use of alternative sources of power supply (generators, autonomous systems) for medical institutions is an important element of meeting the requirements of the law. It analyzes the regulatory framework of Ukraine in the fields of healthcare, energy, civil protection, and critical infrastructure. The study also explores constitutional and legislative guarantees of energy supply for healthcare institutions. It is established that electricity is a fundamental prerequisite for the functioning of healthcare institutions and the provision of continuous and high-quality medical care. It is demonstrated that the current legislation of Ukraine forms a comprehensive yet fragmented system of legal regulation of energy supply for healthcare facilities, where the relevant guarantees are predominantly implicit and derived from norms of various branches of law. At the same time, the absence of clearly defined legislative provisions regarding the priority of electricity supply to healthcare institutions, mandatory backup energy sources, and unified energy resilience standards indicates significant gaps in legal regulation.

It is further substantiated that energy supply should be considered an integral element of the human right to medical care. The improvement of legislation requires the integration of healthcare and energy law, as well as the introduction of explicit legal guarantees ensuring uninterrupted energy supply to healthcare institutions as objects of critical infrastructure, particularly in conditions of emergencies and martial law.

Keywords: *right to medical care, energy supply, energy sector, healthcare institutions, critical infrastructure, electricity, continuity of medical care, legal regulation.*

Постановка проблеми. Сучасні виклики, зумовлені збройними конфліктами, техногенними аваріями та глобальними енергетичними кризами, загострюють проблему стабільного енергозабезпечення медичних установ. Енергія є критичною умовою для роботи обладнання, збереження медикаментів і надання невідкладної допомоги. У надзвичайних ситуаціях відсутність гарантованого енергопостачання фактично унеможливує реалізацію права людини на медичну допомогу, закріпленого міжнародними актами та Конституцією України.

Незважаючи на наявність загальних норм щодо охорони здоров'я, національне законодавство не містить системних механізмів забезпечення енергетичної стабільності медичних закладів. Це створює нормативні прогалини та ускладнює доступ пацієнтів до медичних послуг у кризових ситуаціях.

Отже, ключовою проблемою є відсутність цілісного підходу до нормативного закріплення та практичної реалізації гарантій безперебійного енергопостачання медичних закладів як складової права на медичну допомогу. Її вирішення вимагає комплексного аналізу національного та міжнародного правового регулювання, а також практики функціонування систем охорони здоров'я в умовах надзвичайних ситуацій.

Актуальність теми зумовлена тим, що право людини на медичну допомогу неможливо реалізувати без належних матеріально-технічних умов, серед яких ключовим є енергозабезпечення. В умовах військових дій та енергетичних криз питання енергетичної стабільності набуває особливого значення, адже відсутність безперебійного постачання ставить під загрозу основні права пацієнтів. Міжнародні стандарти (ВООЗ, ЄС) наголошують на інфраструктурній готовності систем охорони здоров'я до кризових ситуацій, зокрема енергетичної безпеки. Для України це питання є стратегічно важливим у контексті воєнних викликів та повоєнної відбудови, що зумовлює наукову новизну та практичну значущість дослідження.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Прямі наукові дослідження енергозабезпечення медичних закладів як правової категорії майже відсутні. Наявні роботи розглядають це питання опосередковано, а саме через призму прав пацієнтів, конституційних гарантій та інфраструктурних умов функціонування системи охорони здоров'я.

У працях українських дослідників акцент робиться на праві кожної людини на медичну допомогу, закріпленому в Конституції України та міжнародних актах.

Конституційним засадам та міжнародним гарантіям права на медичну допомогу В. Волков, З. Гладун, В. Журавель, Н. Камінська, С. Козуліна, В. Москаленко, Ю. Назаренко, З. Ромовська, А. Савицька, І. Сенюта, В. Скомороха, С. Стеценко, В. Якубов'як та ін. Зокрема в дисертаційному дослідженні Юлії Назаренко [1] досліджено конституційні права людини на охорону здоров'я і проблеми реалізації забезпечення права на охорону здоров'я в ЄС в питаннях щодо фінансування цієї галузі, громадського здоров'я, корумпованості тощо.

Досліджувався і адміністративно-правовий аспект права на медичну допомогу. Так, в своєму дослідженні В. Коврігіна [2] акцентувала свою увагу саме на адміністративно-правовому аспекті права на охорону здоров'я. А. Федчун у статті «Напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання забезпечення прав пацієнта» [3] аналізує сучасні проблеми трансформації

сектору охорони здоров'я та необхідність комплексного адміністративно-правового регулювання.

Цивільно-правові гарантії права на медичну допомогу також були предметом дослідження. У публікації «Право людини на медичну допомогу: деякі теоретико-практичні аспекти» І. Сенюта [4] досліджує конституційні та цивільно-правові гарантії права на медичну допомогу, а також проект Закону України «Про захист прав пацієнтів». У статті О. Хорошенко та О. Доценко «Право на медичну допомогу: окремі аспекти правового регулювання» [5] розглянуто окремі аспекти права на медичну допомогу як одного з основоположних особистих немайнових прав фізичної особи.

Питання пов'язані з реалізацією права на медичну допомогу були предметом наукових досліджень таких вітчизняних науковців як Т. Блащук, С. Булеца, Т. Волинець, О. Крилова, Р. Майданик, Г. Миронова, І. Сенюта, Р. Стефанчук. Досліджувались і особливості нормативно-правового забезпечення реалізації права на медичну допомогу в умовах воєнного стану в Україні [6].

Однак, питання енергозабезпечення як складової гарантій реалізації права на життя, в українському законодавстві та науковій літературі, прямо не виділене, воно може бути розглянуте як частина інфраструктурних гарантій, необхідних для реалізації медичних правовідносин. Натомість у європейській практиці право на медичну допомогу тісно пов'язане з гарантіями доступності та безперервності послуг, що включає й технічні аспекти, такі як енергетична стійкість медичних закладів.

Метою дослідження є всебічний аналіз правових, організаційних та інституційних механізмів забезпечення безперебійного енергопостачання медичних закладів як необхідної умови реалізації права людини на медичну допомогу.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання: дослідження існуючих норм національного та міжнародного права щодо гарантій охорони здоров'я; виявлення прогалин у правовому регулюванні енергозабезпечення медичних закладів; аналіз практики функціонування систем охорони здоров'я в умовах надзвичайних ситуацій та кризових станів; визначення ролі енергетичної стійкості як складової доступності та безперервності медичних послуг; формулювання пропозицій щодо удосконалення адміністративно-правових та інституційних механізмів гарантування енергозабезпечення медичних закладів.

Право на медичну допомогу є одним із основних соціальних прав і вимагає від держави створення належних умов для доступності та ефективності системи охорони здоров'я. Реалізація цього права неможлива без належного матеріально-технічного забезпечення медичних закладів.

Важливим фактором є функціонування інфраструктури медичних закладів, яка базується на використанні високотехнологічного обладнання, лабораторних комплексів та систем життєзабезпечення пацієнтів. Усі ці елементи вимагають стабільного енергозабезпечення, яке слід розглядати як одну з основних матеріально-технічних гарантій реалізації права людини на медичну допомогу.

Енергетична стійкість медичних закладів України набуває особливого значення в умовах воєнного стану, системних загроз енергетичній інфраструктурі та зростання ризику техногенних аварій. Безперебійне енергопостачання є необхідною умовою нормального функціонування системи охорони здоров'я, оскільки від цього залежить робота реанімаційного обладнання, операційних блоків, систем зберігання ліків та екстреної медичної допомоги.

За даними МОЗ, усі 632 медичні заклади спроможної мережі та багатопрофільні лікарні прифронтових Донецької, Запорізької, Миколаївської та Херсонської областей на 100% забезпечені резервними джерелами електроенергії. У цих закладах встановлено понад 3,5 тис. генераторів, що дозволяють підтримувати безперебійну роботу критично важливих підрозділів, а також додатково сформовано запас пального для їхньої роботи. Наразі 89% цих лікарень уже

мають автономне теплопостачання, а 63% закладів забезпечені локальними джерелами водопостачання через власні свердловини. Крім того, 468 лікарень мають постійний доступ до супутникового зв'язку Starlink. [7]

Як наголосив голова Комітету з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування Михайло Радуцький «пріоритет роботи держави – забезпечити автономність медичних закладів, що дає змогу їм працювати незалежно від зовнішніх мереж. Лікарні повинні мати резервне електроживлення, альтернативне теплопостачання, власні джерела водопостачання та стабільний зв'язок. В умовах постійних атак ворога на енергетичну інфраструктуру важливо, щоб медичне обладнання працювало без перебоїв, а в закладах своєчасно надавалася медична допомога». [7]

Правовий механізм забезпечення енергетичної стійкості медичних закладів є складним і включає комплекс нормативних, інституційних, організаційних та фінансових елементів.

Основою правового механізму забезпечення енергетичної стійкості медичних закладів є саме нормативно-правова база, сформована актами у сфері охорони здоров'я, енергетики, цивільного захисту та критичної інфраструктури, які визначають загальні вимоги до безпеки та безперервності функціонування об'єктів життєзабезпечення.

Конституційно-правовими гарантіями правового механізму забезпечення енергетичної стабільності медичних закладів є закріплене в Конституції України (ст. 49) право на медичну допомогу, згідно з яким кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування, що передбачає обов'язок держави створювати умови для їх безперервного забезпечення. Деталізуючи конституційну норму в Цивільному кодексі України (статті 283–284) [8] також закріплено, що фізична особа має право на охорону здоров'я та на отримання медичної допомоги.

Законодавчі гарантії у сфері охорони здоров'я передусім формують Основи законодавства України про охорону здоров'я [9], які є базовим актом, що визначає правові, організаційні та соціально-економічні засади функціонування системи охорони здоров'я та реалізації права людини на медичну допомогу. У контексті енергопостачання медичних закладів цей нормативний акт не містить прямих приписів щодо забезпечення електроенергією, а формує загальну правову базу, в рамках якої така гарантія стає неявною.

Зокрема, статтею 6 Основ Закону України «Про охорону здоров'я» [9] закріплено право громадян на охорону здоров'я, яке включає, серед іншого, доступність і своєчасність медичної допомоги. Реалізація цього права неможлива без належного функціонування медичних закладів, яке, в свою чергу, безпосередньо залежить від безперебійного енергопостачання. Таким чином, електроенергія виступає фактичною матеріальною передумовою реалізації гарантованого державою права.

Крім того, відповідно до статті 16 Основ законодавства України про охорону здоров'я [9] держава забезпечує розвиток мережі закладів охорони здоров'я та створення умов для їх ефективної діяльності. Поняття «належні умови експлуатації» об'єктивно охоплює технічну інфраструктуру, в тому числі енергопостачання, оскільки без цього неможливе використання сучасних медичних технологій, збереження лікарських засобів та підтримання санітарно-гігієнічних норм.

Важливим є також положення статті 18 Основ законодавства України про охорону здоров'я [9], яка встановлює обов'язок держави щодо матеріально-технічного оснащення закладів охорони здоров'я. В сучасних умовах таке оснащення нерозривно пов'язане з наявністю стабільного енергопостачання, а також резервних джерел електроенергії. Відсутність відповідних ресурсів фактично нівелює можливість використання медичного обладнання, що свідчить про функціональну залежність реалізації права на медичну допомогу від енергетичної інфраструктури.

З огляду на викладене, доцільним є висновок, що Основи законодавства України про охорону здоров'я закріплюють загальну (рамкову) гарантію, в межах якої енергозабезпечення медичних закладів виступає як імпліцитна складова права людини на медичну допомогу. Водночас сучасні виклики, зокрема пов'язані з воєнним станом та енергетичною нестабільністю,

обумовлюють необхідність подальшої нормативної конкретизації цієї гарантії на рівні спеціального законодавства та підзаконних актів.

Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [10] від 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII визначає правові, економічні та організаційні засади забезпечення населення медичними послугами за рахунок коштів державного бюджету. Його ключовим завданням є реалізація конституційного права людини на медичну допомогу шляхом запровадження програми медичних гарантій.

З точки зору забезпечення енергетичної стійкості медичних закладів цей Закон має непрямий, але значний вплив. Він не містить прямих норм щодо обов'язкового енергопостачання чи резервного електропостачання, але встановлює механізм фінансування медичних послуг, який передбачає оплату за принципом «гроші ходять за пацієнтом». Відповідно, медичний заклад як виконавець послуг повинен відповідати встановленим вимогам щодо якості та безперервності надання медичної допомоги. Зокрема, відповідно до положень Закону «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [10] Національна служба здоров'я України укладає договори з надавачами медичних послуг за умови відповідності ними певним критеріям, серед яких наявність необхідного матеріально-технічного забезпечення, що об'єктивно передбачає наявність сталого або резервного електропостачання, оскільки без нього неможливе функціонування медичного обладнання та дотримання стандартів лікування.

Таким чином, енергозабезпечення є фактичною передумовою реалізації фінансових гарантій, хоча прямо не закріплено як правова категорія в тексті Закону «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [10]. З огляду на це можна стверджувати, що цей Закон формує економіко-правовий механізм, який опосередковано стимулює забезпечення енергетичної стійкості медичних закладів. Водночас відсутність прямого регулювання щодо обов'язковості резервного енергопостачання чи фінансування відповідної інфраструктури свідчить про наявність прогалин у правовому регулюванні. Це особливо актуально в умовах воєнного стану, коли значно зростають ризики перебоїв з електропостачанням. Тому в контексті права людини на медичну допомогу енергозабезпечення лікувальних закладів слід розглядати як невід'ємний елемент доступності та безперервності надання медичних послуг, що потребує більш чіткого нормативного закріплення в рамках системи державних фінансових гарантій.

Крім того, підзаконними нормативно-правовими актами, зокрема державними будівельними нормами та наказами МОЗ України, визначаються технічні та організаційні вимоги щодо функціонування закладів охорони здоров'я, у тому числі щодо резервного енергопостачання.

Законодавче регулювання у цій сфері передбачає обов'язок забезпечити безперебійне або резервне електропостачання медичних установ. Зокрема, відповідно до державної політики у сфері охорони здоров'я лікарні мають бути обладнані автономними джерелами електроенергії, що гарантує безперервність надання медичної допомоги навіть у разі відключення централізованого електропостачання. Такі вимоги деталізуються підзаконними актами, зокрема наказами МОЗ України, якими передбачено централізоване забезпечення медичних закладів обладнанням для резервного електропостачання [11].

Важливе значення мають також будівельні та санітарні норми, які встановлюють технічні вимоги до інфраструктури закладів охорони здоров'я. Таким чином, державні будівельні норми визначають необхідність проектування інженерних систем медичних закладів з урахуванням їх безперебійної роботи, у тому числі систем електропостачання. [12] У свою чергу, санітарно-протиепідемічні правила регламентують умови роботи медичних закладів, які безпосередньо залежать від стабільності енергопостачання [13].

Крім того, в період дії воєнного стану було прийнято ряд спеціальних нормативних актів, спрямованих на підвищення стабільності медичної системи. Зокрема, наказами МОЗ України передбачено заходи щодо забезпечення готовності закладів охорони здоров'я до роботи в кризових ситуаціях, у тому числі обов'язкове функціонування резервних джерел енергопостачання та підтримання їх у належному технічному стані. [14] Такі положення відповідають національній політиці енергетичної безпеки критичної інфраструктури.

У свою чергу Кодекс цивільного захисту України [15] визначає правові та організаційні засади захисту населення і територій, у тому числі забезпечення функціонування об'єктів критичної інфраструктури у надзвичайних ситуаціях. Тому важливе місце в законодавчих гарантіях енергозабезпечення медичних закладів як складової права людини на медичну допомогу посідає Закон України «Про критичну інфраструктуру» [16], який встановлює правові основи її захисту, зокрема щодо забезпечення стабільності та безперервності надання життєво важливих послуг. До таких об'єктів належать системи та установи, порушення функціонування яких може призвести до значних негативних наслідків для безпеки держави, економіки, життєдіяльності населення. У контексті забезпечення права людини на медичну допомогу цей Закон має ключове значення, оскільки формує системний підхід до захисту об'єктів, від яких залежить життєдіяльність населення, зокрема закладів охорони здоров'я та енергетики.

Відповідно до Закону України «Про критичну інфраструктуру» до його галузей належать охорона здоров'я та енергетика, які визначені як життєво важливі для функціонування суспільства та держави. Сфера охорони здоров'я визнана ключовою, оскільки її стабільність є умовою національної безпеки та соціальної стабільності.

Закон закріплює принцип безперервності надання життєво важливих послуг, у тому числі медичної, яка безпосередньо залежить від стабільного енергопостачання. Таким чином, енергозабезпечення є необхідною складовою сталості об'єктів критичної інфраструктури у сфері охорони здоров'я.

Документ також містить заходи щодо стійкості, включаючи управління ризиками, резервування ресурсів і планування безперервності бізнесу. У цьому контексті використання альтернативних джерел електропостачання (генераторів, автономних систем) для медичних установ є важливим елементом виконання вимог законодавства.

Водночас Закон не містить прямої деталізації вимог саме до енергопостачання закладів охорони здоров'я, а також не встановлює спеціального правового режиму їх пріоритетного електропостачання. Це свідчить про рамковий характер правового регулювання, яке потребує конкретизації на рівні підзаконних актів, галузевих стратегій та стандартів.

Отже, Закон встановлює інституційні та організаційні основи енергетичної стійкості медичних закладів, але не забезпечує достатнього рівня нормативного уточнення цієї гарантії, що актуалізує необхідність удосконалення правового регулювання.

У сфері енергетики відповідні вимоги випливають із положень Закону України «Про ринок електричної енергії» [17] від 13 квітня 2017 року № 2019-VIII, який визначає правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку електричної енергії, спрямованого на забезпечення надійного, безпечного та ефективного електропостачання споживачів. У контексті забезпечення права людини на медичну допомогу цей Закон має принципове значення, оскільки формує базову інфраструктурну гарантію доступу до електроенергії, що є необхідною умовою для функціонування медичних закладів.

Перш за все, Закон встановлює принципи надійності та безпеки електропостачання, які поширюються на всіх споживачів, у тому числі на заклади охорони здоров'я. Це створює загальну законодавчу базу для стабільного енергопостачання, але не передбачає спеціального режиму для медичних установ як критичних споживачів. Тому лікарні формально перебувають у загальному правовому режимі, що не враховує їхню підвищену соціальну значимість.

Водночас Закон запроваджує категорію захищених споживачів, а також передбачає можливість встановлення особливих умов електропостачання для окремих груп. У практичному сенсі це відкриває можливість нормативного віднесення медичних закладів до пріоритетних споживачів електроенергії, зокрема в умовах обмеження чи аварійного відключення електропостачання. Однак ця можливість потребує додаткового уточнення на рівні підзаконних актів та рішень регулятора.

Крім того, Закон встановлює вимоги до операторів систем передачі та розподілу щодо забезпечення безперебійності та якості електропостачання. У цьому контексті медичні заклади виступають як об'єкти, для яких відключення електроенергії має непропорційно великі наслідки, оскільки може

привести до загрози життю та здоров'ю пацієнтів. Таким чином, обов'язки енергооператорів набувають особливого значення у сфері охорони здоров'я.

Водночас Закон не містить прямих норм, які б встановлювали: обов'язковість гарантованого (безперебійного) електропостачання саме для медичних закладів; спеціальні стандарти якості електроенергії для закладів охорони здоров'я; першочергове відновлення електропостачання лікарень у разі аварій.

Це свідчить про наявність нормативної прогалини, оскільки, незважаючи на загальну гарантію функціонування ринку, не забезпечується належна правова диференціація споживачів за критерієм їх соціальної значущості.

У системному зв'язку із законодавством у сфері охорони здоров'я та цивільного захисту Закон України «Про ринок електричної енергії» формує інфраструктурну складову реалізації права людини на медичну допомогу. У цьому контексті електроенергія виступає не лише як товар на ринку, але й як елемент суспільного інтересу, від якого залежить реалізація основних прав людини.

Отже, Закон створює загальні умови енергозабезпечення медичних закладів, але потребує подальшого розвитку шляхом: встановлення особливого правового статусу закладів охорони здоров'я як пріоритетних споживачів; встановлення гарантій безперебійного електропостачання об'єктів медичної інфраструктури; інтеграція енергетичного законодавства з законодавством про охорону здоров'я та законодавством про критичну інфраструктуру.

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що безперебійне енергопостачання медичних закладів є важливою передумовою реалізації права людини на медичну допомогу. Енергозбереженість медичних закладів постає складовою гарантування конституційного права на охорону здоров'я та медичну допомогу. Таким чином, забезпечення безперебійного енергопостачання медичних закладів є не лише технічним чи організаційним питанням, а й важливим елементом правового механізму гарантування права людини на медичну допомогу.

Аналіз нормативно-правових актів показує, що держава має забезпечити належні умови для функціонування медичних закладів, у тому числі шляхом створення ефективних механізмів енергетичної безпеки. В сучасних умовах це питання є особливо актуальним у зв'язку з військовими загрозами, пошкодженням енергетичної інфраструктури та необхідністю забезпечення сталості системи охорони здоров'я.

З метою підвищення ефективності правового регулювання у цій сфері доцільно: удосконалити законодавство щодо забезпечення енергетичної безпеки медичних закладів; розширити використання резервних та альтернативних джерел енергії в закладах охорони здоров'я; запровадити стандарти енергетичної стійкості медичних закладів.

Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню стабільності функціонування медичних закладів та більш ефективному забезпеченню права людини на медичну допомогу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Назарко Ю. В. Конституційне право на охорону здоров'я в Україні та державах Європейського Союзу: порівняльно-правове дослідження : дис. ... д-ра філософії [спец. 081 - Право]. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2019. 249 с.
2. Ковригіна В. Є. Адміністративно-правовий аспект права на охорону здоров'я. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 2. С. 112–118.
3. Федчун А. М. Напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання забезпечення прав пацієнта. Науковий вісник Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана. 2019. № 3. С. 145–152.
4. Сенюта І. Я. Право людини на медичну допомогу: деякі теоретико-практичні аспекти. Медичне право України: проблеми становлення та розвитку : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 17–18 квітня 2008 р.). Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2008. С. 45–52.
5. Хорошенко О., Доценко О. Право на медичну допомогу: окремі аспекти правового регулювання. Нове українське право. 2022. № 1. С. 85–92.

6. Качмар М. 3. Особливості реалізації права на медичну допомогу в умовах воєнного стану в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. № 7/2024. С. 130-132.
7. Радущкий М. Енергетична автономність лікарень дозволяє забезпечити стабільну роботу та доступність медичної допомоги для пацієнтів в умовах повномасштабної війни. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/270049.html?utm_source=chatgpt.com
8. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
9. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
10. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>
11. Про розподіл обладнання для забезпечення резервного енергопостачання, закупленого за кошти спеціального фонду Державного бюджету України на 2023 рік за бюджетною програмою 2301610 «оліпшення охорони...»: Наказ МОЗ України від 28.03.2024 № 530. URL: <https://moz.gov.ua/uk/decrees/nakaz-moz-ukraini-vid-28032024--530-pro-rozpodil-obladnannja-dlja-zabezpechennja-rezervnogo-enerGOPostachannja-zakuplenogo-za-koshti-specialnogo-fondu-derzhavnogo-bjudzhetu-ukraini-na-2023-rik-za-bjudzhetnoju-programoju-2301610-polipshennja-ohoroni>
12. ДБН В.2.2-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні положення». Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 26.12.2022 №278. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3419055942921094378?doc_type=2&utm_source=chatgpt.com
13. Про затвердження Державних санітарних норм і правил «Санітарно-протиепідемічні вимоги до новозбудованих, реставрованих і реконструйованих закладів охорони здоров'я»: Наказ міністерства охорони здоров'я України від 21.02.2023 р. № 354. URL: https://www.nurseacademy.com.ua/nakaz_moz_%E2%84%96354/?utm_source=chatgpt.com
14. Про затвердження Тимчасових заходів у закладах охорони здоров'я з метою забезпечення їх готовності для надання медичної допомоги постраждалим внаслідок військової [...]: Наказ МОЗ України 24.02.2022 № 374. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0374282-22#Text>
15. Кодекс цивільного захисту України: Кодекс від 02.10.2012 № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
16. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16.11.2021 № 1882-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>
17. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2019-19>

Дата першого надходження рукопису до видання: 09.03.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 26.03.2026

Дата публікації: 17.04.2026